(1243) "माङ् माने" (IV-दिवादिः-1142. सक. अनि. आत्म.)

'मिमीते मायते माने माति तत्रैव शब्लुकि ।' (श्लो. 9) इति **देवः** । **दुर्गादयः केचिदेवामुं** धातुं पठन्ति । **क्षीरस्वामिप्रभृतयस्तु न** पठन्ति । मायकः-यिका, मापकः-पिका, मित्सकः-त्सिका, मेमीयकः-यिका ; माता-त्री, मापयिता-त्री, मित्सिता-त्री, मेमीयिता-त्री ; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि आदादिक**मातिवत्** (1240) ज्ञेयानि । शानचि, [1]मायमानः इति रूपम् ।

(1244) "मान पूजायाम्"

(I-भ्वादिः-972. सक. सेट्. आत्म.) [अ]

'पूजायां मानयेत् मानेत् यौ, **मीमांसेत** तङ्सनोः ।' (श्लो. 126) इति **देवः** । [2]मीमांसकः-सिका, मीमांसकः-सिका, मीमांसयिषकः-षिका, [3]मानकः-निका ; मीमांसिता-त्री, मीमांसयिता-त्री, मीमांसयिषिता-त्री, मानयिता-त्री ; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिक**दीदांसतिवत्** (832) ज्ञेयानि । अस्यात्मनेपदित्वात् शानजेव, न शतेति विशेषः । [4]माता ।

---

1. शानचि, '**दिवादिभ्यः**—' (3-1-69) इति श्यनि, रूपमेवम् । अत्र श्यनोऽपित्सार्वधातुकत्वेन ङिद्वद्भावात् 'घु**मास्था**—' (6-4-66) इति ईकारे सति **मीयमानः** इत्येव न्याय्यम् । 'गा**मादा**ग्रहणेष्वविशेषः' (परि. 116) इति वचनमप्यस्य ईकारेऽनुकूलम् । तथापि सर्वैरपि **वैयाकरणैः** 'घुमास्था—' (6-4-66) सूत्रे भौवादिकादादिकजौहोत्यादिक**मा**धातूनामेव ग्रहणस्योक्तत्वात् अत्र न ईकार इति ज्ञेयम् ।

2. '**मान्बधदान्शान्भ्यो** दीर्घश्चाभ्यासस्य' (3-1-6) इति स्वार्थे सन् । अभ्यासकार्येषु प्रवृत्तेषु दीर्घश्चाभ्यासस्य भवति । एवमेवोत्तरत्र सर्वत्रापि ज्ञेयम् ।

3. 'अवयवे कृतं लिङ्गं समुदायस्य विशेषकं भवति' (**भाष्यम्** 3-1-6) इति वचनात् स्वार्थसन्नन्तादेवास्यात्मनेपदत्वम्, अर्थान्तरे तु चुरादिपाठ उन्नेयः । तदानीं 'शेषात् कर्तरि—' (1-3-78) इति परस्मैपदम् । स्वार्थसन्नपि अर्थान्तरे न भवति इत्यतः **मानकः-निका, मानयिता-त्री, मानयन्-न्ती** इत्यादीनि रूपाण्यूह्यानि ।

4. 'नप्तृनेष्टृ—' (द. उ. 2-3) इत्यादिना तृन्तृचोः प्रत्यययोः नकारलोपे च रूपमेवम् । **माता** = जननी ।

[अ] '**मानेर्जिज्ञासायाम्**' इति (**काशिका** 3-1-6) वचनात् पूजितविचारे धातोरस्य नित्यसन्नन्तत्वम् । न तु इच्छार्थकः सन् । 'नित्यसन्नन्तत्वसाधनाच्च धातोः पृथक् प्रयोगाभावात् पूजाद्यर्थपाठो व्यर्थः' इति **हरदत्तादयः** । स्वार्थसन्नन्तात् क्रमेण ण्यन्तस्य, इच्छासन्नन्तस्य च प्रयोगः प्रदर्शित इति ज्ञेयम् ।